

lőletet a betolakodó fasisztákkal szemben.

Mennyi alkalom nyílt így, a hadjárat leírásánál arra, hogy közéről megismertesse az író az embereket. Különösen Kovpak és Rudnyev alakját növelte nagyra. Kovpak, akiről minden partizán azt tartotta, hogy még sohasem tévedett a hadvezetésben, valóban ércebe öntött alakja az igazi partizánvezérnek. Ugyanílyan nagyvonalúan megrajzolt Rudnyev, politikai biztos személye is.

De sorolhatnánk tovább, hiszen csupa felelősségteljes emberekből áll ez a csapat. Mert a partizánnak ki kell állni a próbát, hogy elismerjék közük tartozónak. A partizánerkölcs rendkívül szigorú. A rend, a parancs megszegése, a kapott feladat el nem végzése, még sokkal súlyosabb következményekkel jár, mint a rendes hadseregnél. „Itt az embereket legközvetlenebb, legtisztább és legszilárdabb tulajdonságaik szerint értékelik; azt nézik milyen bátor valaki, milyen kitartó, mennyi benne az elvtársi hűség, a talpraesettség, a találékonyság.” „Ebben a közösségben nem voltak naplopók. Kíméletlenül kiírtották a hazugságot.” — De nem volt ez azért korántsem rideg, kíméletlen élet. Mély emberiességgel találkoznak lépten nyomon, s Versigora arra is talál módot, hogy benső emberi vonásaiban mutassa meg alakjait. Részben a harcok között: a gondoskodás, megbecsülés, amellyel vigyáznak sebesülteikre, s amellyel eltemetik halottaikat, igazi, bajtársi együttérzést mutat. De talál más alkalmat is. Például, amikor a „Nagy Föld”-ről várják a maguk kérésfítette repülőterre a repülőket. A várakozás gyakran hosszadalmas. Természetes alkalom, hogy meséljenek egymásnak előbbi életükről.

Utaltam már Lukács György tanulmányára. Valóban itt is feladata az írónak, hogy kisebb egységen keresztül, amely egységet Versigora még élményközelségből leírhat, szélesre tudja tárni az ábrázolást. Feladata, hogy ne csak a középpontban álló személyeket és a közvetlen környezetet lássuk, hanem megismerjük általában a partizánokat, megismerkedjünk azokkal, akik ezt az egész nagy partizánháborút vállalták, megismerjük a lakosságot, sőt az ellenséget is anélkül, hogy a cselekmény

széthullóvá, nehézkesé válna. Anélkül, hogy azt kellene tenni, mint pl. Ehrenburgnak „A vihar” megírásánál, hogy négy-öt helyen; külön főszemélyekkel kelljen pergetnie az eseményeket. Erre éppen úgy mint Kazakevics, Versigora is azt a módot választotta, hogy a regény középpontjába a felderítő századot állította, amely legtermészetesebb módon kerül kapcsolatba a csapattest minden részével, a civil lakossággal, az ellenséggel és más partizánegységekkel is. Igaz, hogy itt még az a körülmény is elősegíti ezt, hogy Versigora éppen a felderítő század parancsnoka volt.

Még egy mozzanatot kell megemlégetnem, amely részben a „Kis” és „Nagy Föld” kapcsolatát, a Sztálini gondoskodást, s a regény perspektívájának kiterjesztését mutatja. Éspedig Korobovnak, a moszkvai újságírónak megérkezése a partizánok közé, hogy közvetlenül lássa és adhasson tudósításokat a partizánharcokról. Mutatja ez egyúttal természetesen azt is, hogy mennyire komolyan vették a szovjet újságírók a feladatukat, s mennyire egy célért forrt össze az egész szovjet nép.

„A tiszta lelkiismeretű emberek” előtt egy nagy cél állt: Győzni! Győzni, hogy megsemmisítsenek minden igát, kizsákmányolást. Győzni, hogy utána megvalósíthassák minden igaz ember vágyát, a békét, a kommunista társadalmat. — Ezt érezzük Versigora regényében. Olyan embereket ábrázolt, akik képesek voltak vállalni és meg is valósítani ezt a nagy feladatot.

SERES JÓZSEF

MÉRAY TIBOR: A FILM A BÉKEHARCBAN. (Révai.)

„... Azt akarjuk, hogy a film ne legyen többé a népelemet elősegítő sötét hazugságok eszköze, szolgálja a béke és a népek közötti egyetértés nagy ügyét, a háborús uszítók mesterkedése ellenében” — hangzik az Ötödik Nemzetközi Filmfesztiválon résztvevő filmdolgozók és újságírók kiáltványa a világ valamennyi filmdolgozójához és újságírójához. Ez a békéért, az igaz szocialista művészetért küzdő harcos hang hatja át a kötet minden cikkeket, tanulmányát, azokat a beszélgetéseket, melyeket a szerző folytatott világhírű szovjet filmszakemberekkel, színészekkel. Ezek a cikkek, tanulmányok, be-

szelgetések — amint azt az író a könyv elé írt előszavában megemlíti — kivétel nélkül megjelentek a Szabad Népből, s kötetben való kiadásukat első sorban a magyar filmirodalom, filmről szóló könyvek, tanulmányok szinte teljes hiánya teszi indokolttá.

A könyv két részre oszlik: első a Karlovy Vary-i filmverseny mérlege, a második: beszélgetések szovjet filmvezetőkkel és filmművészekkel. Az első részben meray a szovjet film diadalútjával foglalkozik, a népi demokráciák filmművészetével, s a burzsoá film hanyatlásával. Ahol szabad a nép, felvirágoznak a művészetek, ahol börtönbezárt, megindul a művészet lezüllesztése. Ha összehasonlítjuk a „Berlin elestét”, a „Kárhozottak összeesküvését”, a „Vidám vásárt”, vagy — hogy néhány magyar példát is említek — a „Ludas Matyit”, a „Talpalatnyi földet”, a „Dalolva szép az életet” Hollywood „remekműveivel”, éles, szembe-tűnő a különbség: addig, míg nálunk az új, szabadéletforma egy tisztult, életörömtől, optimizmustól sugárzó szocialista művészetet teremt, ezalatt nyugaton a bomló polgári világ, a rothadó kapitalizmus olyan művészetet hoz létre, mely a tartalmatlanságot mesterséges izgalommal, a problémátlanságot irodalmi álarcba burkolt hazugságokkal, a perspektíva, az életérzés megszükülését pszichoanalízissel, a mondanivaló ürességét pedig formai bravúrokkal igyekszik helyettesíteni — természetesen, hogy ezt a „művészetet” csak a teljes szellemi zűrzavar, ködös elméletek és mérhetetlen unalom jellemezhetik. A kapitalizmusban elnyomódik az ember s az izolált individuum tudatában a valóság eltorzultan, megcsontkítva és széthullottan tükröződik. A művészet, tehát a film is, nem a valóság kifejezője, alakítója, nem az emberek közötti mély kapcsolatoknak, a társadalom bonyolult összefüggéseinek megmutatója többé, hanem egy haláltáncát járó, széthulló életforma utolsó erőfeszítése: az ideológiai hazugságok szócsovévé vált.

Méray rámutat a Karlovy Vary-i filmverseny nagy jelentőségére, arra, hogy az Ötödik Nemzetközi Filmfesztiválon végleg bebizonyosodott: a szocialista életforma művészete magasan

a kapitalista „művészet” felett áll mind tartalomban, mind pedig a kifejezés nagyszerűségében.

A kötet második része a szerzőnek szovjet filmvezetőkkel és filmművészekkel folytatott beszélgetéseit tartalmazza. Csak néhány nevet említek: Szemjonov, Csirkov, Andrejev, a „Berlin eleste” főszereplője, Pudovkin mind-mind világszerte ismert nevek. A beszélgetések jelentőségét legjobban Scserbina szavaival fejezik ki: „A szovjet film művészei szívesen segítenek a magyar művészetnek.” Ezekben a beszélgetésekben megismerkedünk a szovjet filmgyártás módszereivel, technikai újításaival, megismerjük a nagy szovjet színészek munkáját: hogyan készülnek fel szerepeikre — ezek azok, melyek nagyban elősegítik a magyar filmszakemberek, színészek munkáját és hozzájárulnak a magyar filmművészet további fejlődéséhez. Különösen érdekes az, amit Csiaureli a „Berlin eleste” rendezője mondott arról a filmről; mely a békéről szól, s a 30 éves szovjet film koronája: „Amikor ennek a filmnek befejezésén dolgoztunk, amely tele van a háborúnak és következményeinek borzalmaival, mindig a békére gondoltunk, s arra, mennyivel járulhat hozzá ez a film a békeharc sikeréhez.”

Méray munkája rövid terjedelme ellenére is hízagpótló mű, mely jelentős segítséget, útmutatást ad színészeinknek, szakembereinknek, de közelebb hozza a filmhez a filmet szerető és megismerni akaró dolgozók széles tömegét is.

Végezetül még néhány sort a Filmfesztivál kiáltványából: „Ma az a legfontosabb feladata a filmnek, hogy az igazságért és békéért harcoljon. Ezért, aki nem áll a békéért küzdők táborába, legszentebb emberi kötelességének teljesítését tagadja meg, egyben pedig óriási felelősséget vállal magára. Felhívjuk tehát a világ valamennyi film-dolgozóját és kritikusát, állítsa művészetét és munkásságát minden erejével a béke, az új ember, tökéletesebb emberiség szolgálatába.”

PAPP ZOLTÁN